

І.О. Бершов – студент III курсу кафедри права
Сумського державного університету;
науковий керівник – викладач кафедри права
Сумського державного університету **Є.Ю. Горєва**

ПРАВА ЛЮДИНИ

На шляху утвердження прав і свобод людини суспільство пройшло тернистий шлях, крок за кроком обмежуючи всевладдя держави, поширюючи принцип рівноправності на дедалі більше коло осіб та відносини між ними.

Конституція України у розділі II “Права, свободи та обов’язки людини і громадянина” закріпила широкий спектр прав і свобод людини, а також загальні принципи та положення, які мають на меті визначити зміст гарантій і механізмів реалізації цих прав і свобод [1]. Однак слід пам’ятати, що деякі норми Основного Закону України залишаються на сьогодні переважно декларативними. Це має своїм наслідком поширення правового нігілізму в суспільстві та породження недовіри громадян у спроможності держави належним чином забезпечити і гарантувати їх конституційні права.

На думку Т. Анакіної саме боротьба за права людини, за все нові й нові ступені свободи особи ставала каталізатором масштабних змін у суспільно-політичному житті більшості держав світу, вела до нового осмислення ролі людини в її відносинах з іншими людьми, суспільством і державою [2, с.145]. У різні епохи проблема прав людини, незмінно залишаючись політико-правовою, набувала релігійно-етичного, філософського звучання.

Фундатори Європейських Співтовариств сферу захисту прав людини розглядали як повністю невластиву для їх правового порядку, оскільки вважалось, що процес економічної інтеграції не може спричинити порушення прав людини. У межах іншої міжнародної організації – Ради Європи – було запроваджено Європейський Суд з прав людини, який став основною інституцією із захисту прав людини на європейському регіональному рівні.

Невипадково, що одним із перших загальновизнаних конституційних актів в історії людства стала Декларація прав людини і громадянина 1789 р. у Франції, яку можна вважати предтечею Загальної декларації прав людини 1948 р. Відтоді відзначення річниць із дня прийняття Декларації стало справедливо вважатися святом консолідації всіх правозахисників світу.

На підставі зазначеного особливої гостроти нині набуває проблема удосконалення існуючої системи конституційних гарантій прав і свобод людини в Україні. М. Оніщук зазначає, що конструктивне розв’язання цієї проблеми передбачає удосконалення існуючих юридичних механізмів закріплення та реалізації конституційних прав і свобод людини в процесі системного оновлення Основного Закону [3, с. 32]. Вважається, що в умовах сучасних політико-правових реалій основними шляхами удосконалення юридичних гарантій прав і свобод людини може бути: розширення змісту політичних прав громадян України, які сприятимуть їх участі в управлінні державними справами та участі в місцевому самоврядуванні; переосмислення

та оптимізація широкого спектра соціальних прав і свобод людини і громадянина з метою їх наближення до реальних можливостей держави забезпечувати і гарантувати ці права; створення законодавчих механізмів реалізації так званих “новітніх” конституційних прав людини – права на мир, екологічну та ядерну безпеку тощо; унормування в законах України дієвих механізмів реалізації конституційних прав і свобод людини і громадянина, які можуть бути реалізовані колективно (права на вибори, референдуми, мирні збори, мітинги, походи і демонстрації, страйки тощо); створення конституційних механізмів для забезпечення належної реалізації конституційних прав і свобод для людей зі спеціальним соціальним (біженці, переміщені та повернуті особи, особи без громадянства, трудові мігранти, особи, позбавлені волі в судовому порядку, особи з обмеженими можливостями), віковим (діти, люди похилого віку) чи професійним (військовослужбовці) статусом; узгодження індивідуальних прав людини з правами колективних суб’єктів; створення належних гарантій для діяльності неурядових, у тому числі міжнародних і зарубіжних правозахисних організацій; посилення юридичної відповідальності, у тому числі держави перед особою, за порушення прав і свобод людини і громадянина; удосконалення юридичних механізмів судового та позасудового, національного та міжнародного захисту прав людини в Україні тощо [4, с. 182].

Також слід зазначити, що удосконалення відповідних положень Конституції України не заперечує необхідності законодавчого урегулювання реалізації конституційних прав людини. Деякі, навіть особисті та політичні права людини, передбачені Загальною декларацією прав людини і закріплені в Основному Законі, роками залишаються без належної уваги законодавців і суб’єктів законодавчої ініціативи.

Нині цілком очевидно, що для побудови демократичного суспільства та утвердження правової держави недостатньо лише задекларувати дотримання прав і свобод людини та громадянина.

Література

1. Конституція України від 28.06.96 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.
2. Анакіна, Т. Співвідношення прецедентної практики судів Європейського Союзу та Європейського Суду з прав людини [Текст] / Т. Анакіна // Підприємництво господарство і право. – 2008. – № 8. – С. 145–148.
3. Оніщук, М. В. Проблеми забезпечення прав людини в Україні: від Загальної декларації прав людини до сьогодні [Текст] / М. В. Оніщук // Право України. – 2009. – № 4. – С. 29–33.
4. Оніщук, М. В. Захист прав людини і громадянина в Україні: стан, проблеми, перспективи [Текст] / М. В. Оніщук // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2008. – № 11–12. – С. 182–185.